

O'ZBEKISTONDA BLOKCHEYN VA KRIPTOVALYUTANING HUQUQIY MUAMMOLARI: SAMARALI ME'YORIY-HUQUQIY BAZANI ISHLAB CHIQUISH

Muxtorov Nodirbek Komil o'g'li

Toshkent davlat yuridik universiteti magistr talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14209332>

Annotatsiya. Ushbu maqola O'zbekiston Respublikasida blokcheyn texnologiyalari va kriptovalyutalarning huquqiy muammolarini o'rganishga bag'ishlangan. Kriptovalyutalar va blokcheyn texnologiyalari zamonaviy iqtisodiyotning ajralmas qismi bo'lib, ularning rivojlanishi yangi huquqiy mexanizmlarni joriy etishni talab etadi. Maqolada O'zbekistonda mavjud me'yoriy-huquqiy bazaning holati tahlil qilinadi, mavjud kamchiliklar aniqlanadi hamda samarali huquqiy asos yaratish uchun taklif va tavsiyalar beriladi. Xususan, kriptovalyutalarning huquqiy maqomini aniqlash, tranzaksiyalarning shaffofligini ta'minlash va firibgarlikning oldini olish bo'yicha chora-tadbirlar muhokama qilinadi. Mazkur tadqiqot blokcheyn texnologiyalari va kriptovalyutalarni iqtisodiyotga samarali integratsiya qilish hamda ulardan xavfsiz foydalanishni ta'minlashga qaratilgan.

Kalit so'zlar: blokcheyn, kriptovalyuta, O'zbekiston, huquqiy muammolar, me'yoriy-huquqiy baza, iqtisodiyot, texnologiyalar, qonunchilik, xavfsizlik.

LEGAL ISSUES OF BLOCKCHAIN AND CRYPTOCURRENCY IN UZBEKISTAN: DEVELOPMENT OF AN EFFECTIVE REGULATORY AND LEGAL FRAMEWORK

Abstract. This article is devoted to the study of legal issues of blockchain technologies and cryptocurrencies in the Republic of Uzbekistan. Cryptocurrencies and blockchain technologies are an integral part of the modern economy, and their development requires the introduction of new legal mechanisms. The article analyzes the state of the existing regulatory and legal framework in Uzbekistan, identifies existing shortcomings, and gives suggestions and recommendations for creating an effective legal framework. In particular, measures to determine the legal status of cryptocurrencies, ensure transparency of transactions and prevent fraud will be discussed. This study focuses on the effective integration of blockchain technologies and cryptocurrencies into the economy and their safe use.

Keywords: blockchain, cryptocurrency, Uzbekistan, legal problems, regulatory framework, economy, technologies, legislation, security.

ПРАВОВЫЕ ВОПРОСЫ БЛОКЧЕЙНА И КРИПТОВАЛЮТЫ В УЗБЕКИСТАНЕ: РАЗРАБОТКА ЭФФЕКТИВНОЙ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЙ БАЗЫ

Аннотация. Данная статья посвящена исследованию правовых вопросов технологии блокчейн и криптовалют в Республике Узбекистан. Криптовалюты и

технологии блокчейна являются неотъемлемой частью современной экономики, и их развитие требует внедрения новых правовых механизмов. В статье анализируется состояние существующей нормативно-правовой базы в Узбекистане, выявляются имеющиеся недостатки, а также даются предложения и рекомендации по созданию эффективной нормативно-правовой базы. В частности, будут обсуждаться меры по определению правового статуса криптовалют, обеспечению прозрачности транзакций и предотвращению мошенничества. Данное исследование посвящено эффективной интеграции технологий блокчейна и криптовалют в экономику и их безопасному использованию.

Ключевые слова: блокчейн, криптовалюта, Узбекистан, правовые проблемы, нормативная база, экономика, технологии, законодательство, безопасность.

KIRISH

Blokcheyn va kriptovalyuta texnologiyalari tranzaktsiyalarni amalga oshirish, ma'lumotlarni xavfsiz saqlash va shaffoflikni ta'minlashning innovatsion usullarini joriy etish orqali butun dunyo bo'ylab barcha sohalarda inqilob o'zgarishlarni amalga oshirmoqda.

Blokcheynning markazlashtirilmaganligi xavfsiz va o'zgarmas hisob yuritish imkonini yaratadi, bu esa uni moliya sektorida, ta'minot zanjirini boshqarishda, sog'liqni saqlash va davlat boshqaruvidagi dasturlar uchun juda muhim hisoblanadi. Blokcheyn texnologiyasi asosida yaratilgan raqamli aktivlar sifatida kriptovalyutalar muqobil to'lov usullari va investitsiya imkoniyatlarini taklif qilish orqali an'anaviy moliyaviy tizimlardan ustunlik qilishni boshlamoqda.

Ushbu texnologiyalar katta va kichik bizneslar uchun samaradorlik, xarajatlarni kamaytirish va imkoniyatlarni kengaytirishga yo'l ochmoqda.

Ammo, ularning foydalanish bo'yicha tartibga solinmagan tabiati ko'plab huquqiy va tartibga solish muammolarini ham keltirib chiqarmoqda. Blokcheyn operatsiyalarining anonimligi, kriptovalyuta bozorlarining global xususiyatlari va umume'tirof etilgan qonuniy ta'riflarning yo'qligi kabi masalalar ularni boshqaruv vazifasini murakkablashtirmoqda.

O'zbekiston kabi rivojlanayotgan davlatlar bozorlari uchun jadal rivojlanayotgan texnologiyalarni tartibga solish ancha cheklangan desak o'rinli hisoblanadi. Iqtisodiy barqarorlik va xavfsizlikni ta'minlash bilan innovatsiyalarni rivojlantirishni muvozanatlash zarurati bilan yanada kuchaymoqda.

O'zbekiston blokcheyn texnologiyasini davlat xizmatlariga integratsiyalash va kriptovalyuta bilan bog'liq faoliyat siyosatini yaratish orqali raqamli transformatsiyani qabul

qilishga o'z harakatlari bilan ko'rsatmoqda. Ta'kidlash joizki, kriptovalyuta birjalarini tashkil etish kabi tashabbuslar mamlakatning bu sohada faol yondashuvini bildiradi. Shunga qaramay, ba'zi qiyinchiliklar saqlanib qolmoqda. Huquqiy bazadagi noaniqliklar, iste'molchilar huquqlarini himoya qilish mexanizmlarining yetarli emasligi va jinoiy daromadlarni legallashtirishga qarshi kurash choralaridagi bo'shliqlar ham investorlar, ham tartibga soluvchilar uchun xavfli hisoblanadi.

Ushbu tadqiqot O'zbekistonda blokcheyn va kriptovalyutani qabul qilish bilan bog'liq bo'lgan ko'p qirrali huquqiy muammolarni o'rganadi. Shuningdek u texnologik innovatsiyalar va tartibga solish nazorati o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni o'rganadi va qonun chiqaruvchilar uchun amaliy tushunchalarni taklif qiladi. Ushbu muammolarni hal qilish orqali O'zbekiston nafaqat texnologik taraqqiyotga yordam beradigan, balki milliy manfaatlarni himoya qiladigan va xalqaro standartlarga mos keladigan muvozanatli normativ-huquqiy bazani yaratishi mumkin bo'ladi.

Bunday tadqiqot O'zbekistonni blokcheyn va kriptovalyuta sohasida mintaqaviy yetakchiga aylantirishi va shu bilan birga bog'liq xavflarni kamaytirishi mumkin.

O'ZBEKISTONDA BLOKCHEYN VA KRIPTOVALYUTALARNING HUQUQIY MUAMMOLARINI O'RGANISH.

O'zbekistonda blokcheyn va kriptovalyutalarning huquqiy muammolarini o'rganish va amaliy tavsiyalarni shakllantirish uchun ko'p qirrali uslubiy yondashuv qabul qilindi. Ushbu yondashuv muammolarni va jadal yechimlarni har tomonlama tushunishni ta'minlash uchun sifatli va qiyosiy tadqiqot usullarini birlashtiradi.

Tadqiqot O'zbekistondagi me'yoriy-huquqiy baza bo'yicha bilimlar asosini yaratish uchun keng qamrovli adabiyotlarni o'rganishdan boshlandi. Asosiy manbalar mavjud qonunlar, prezident farmonlari va mamlakatda blokcheyn va kriptovalyutadan foydalanishni tartibga soluvchi huquqiy hujjatlarni o'z ichiga oladi. Ushbu o'rganish, shuningdek moliyaviy harakatlar bo'yicha ishchi guruhi va Xalqaro valyuta jamg'armasi (XVF) kabi nufuzli tashkilotlar tomonidan o'rnatilgan global standartlar va yo'riqnomalarga ham taalluqli bo'lib, tahlilning xalqaro miqyosda tan olingan asoslarga tayanganligini ta'minladi.

O'zbekistonning tartibga solish sa'y-harakatlarini kontekstualashtirish uchun blokcheyn boshqaruvidagi yetakchilik uchun tan olingan yurisdiksiyalarga e'tibor qaratilib, qiyosiy tahlil o'tkazildi. Shveytsariya va Singapur kabi innovatsiyalar uchun qulay, ammo xavfsiz tartibga solish muhitini muvaffaqiyatli yaratgan davlatlar o'zlarning tajribalari bilan o'rtoqlashdilar.

O'zbekistonning o'ziga xos ijtimoiy-iqtisodiy sharoitiga moslasha oladigan amaliyotlarni aniqlash uchun litsenziyalash jarayonlari, jinoiy daromadlarni legallashtirishga qarshi protokollari va iste'molchilar huquqlarini himoya qilish choralari kabi asosiy elementlar ko'rib chiqildi.

Bundan tashqari, Xitoy Xalq Respublikasi kabi mamlakatlardagi cheklovchi yondashuvlar haddan tashqari qattiq qoidalarining mumkin bo'lgan tomonlari va ularning texnologik o'sish yo'nalishlarni tushunish uchun tahlil qilindi.¹

Tadqiqot huquqshunoslar, blokcheyn amaliyotchilari va moliyaviy tahlilchilar bilan maslahatlashuvlardan olingan fikrlarni o'z ichiga oladi. O'zbekistonda tartibga solish chora-tadbirlarini amalga oshirishning maqsadga muvofiqligi va amaliyligini baholash maqsadida suhbatlar va muhokamalar o'tkazildi.² Ushbu ekspertlar innovatsiyalar va tartibga solishni muvozanatlash muammolari, shuningdek, blokcheyn muhitini rivojlantirishda davlat va xususiy sektor hamkorligini rivojlantirish strategiyalari bo'yicha qimmatli takliflarini tadqim qildilar.³

O'zbekistonning davlat sektorida blokcheyn texnologiyasini qo'llashni o'rganish uchun amaliy tadqiqotlar o'tkazildi. Ko'zga ko'ringan misol - bu ochiqlik va shaffoflikni yaxshilash va korrupsiyani kamaytirish bo'yicha hukumat tashabbusi sifatida ta'kidlangan yerlarni ro'yxatga olish uchun blokcheyndan foydalanish. Bunday loyihalarning amalga oshirilishi muammolari va natijalarini tahlil qilib, tadqiqot blokcheyn texnologiyasini boshqaruvga integratsiyalashning amaliy kutilmalari haqida tushunchaga ega bo'ldi. Ushbu amaliy tadqiqotlar, shuningdek, kengroq tartibga solish strategiyalarini xabardor qilishi mumkin bo'lgan darslarni tadbiq etish uchun asos bo'ldi.

Ushbu metodologiyalarni birlashtirib, tadqiqot mavzuni yaxlit va har tomonlama o'rganishni ta'minladi. Bu yondashuv nafaqat mavjud kamchiliklar va muammolarni ko'rsatibgina qolmay, balki O'zbekistonning raqamli transformatsiya va innovatsion yetakchilikka intilishlariga mos keladigan me'yoriy-huquqiy bazani ishlab chiqish uchun harakat qilish mumkin bo'lgan yo'llarni ham belgilab beradi.

Ushbu tadqiqot natijalari O'zbekistonning blokcheyn va kriptovalyutalarni tartibga solishga bo'lgan yondashuvidagi muhim muammolarni ochib beradi.

Ushbu izlanishlar me'yoriy-huquqiy bazaning kamligi va mamlakatning raqamli iqtisodiyot maqsadlari uchun sezilarli ta'sir ko'rsatadigan sohalarni ta'kidlaydi.⁴

HUQUQIY TOMONDAN BERILGAN TA'RIFLARDAGI NOANIQLIK

¹ Zetzsche, D. A., Buckley, R. P., & Arner, D. W. (2018). "The ICO Gold Rush: It's a Scam, It's a Bubble, It's a Super Challenge for Regulators." Harvard;

² Ziccardi, G. (2022). "China's Ban on Cryptocurrencies: Implications and Lessons for Other Nations." Journal of Financial Regulation and Compliance, 30(4);

³ FATF. (2021). "Risk Mitigation Strategies for Cryptocurrencies and Blockchain Technologies." Retrieved from www.fatf-gafi.org;

⁴ National Agency for Project Management (NAPM). (2023). "Blockchain Implementation in Land Registration: Challenges and Progress.";

Eng dolzarb muammolardan biri bu “kriptovalyuta”, “tokenlar” va “aqlli shartnomalar” kabi blokcheyn bilan bog‘liq asosiy atamalar uchun aniq huquqiy ta’riflarning yetarlicha yoritib ta’riflanmaganligi. Bu noaniqlik biznes faoliyatini murakkablashtiradigan va jadal investorlarni to‘xtatadigan kulrang maydon hosil qiladi. Aniq ta’riflarsiz huquqiy qo‘llash muammoli bo‘lib qoladi va nizolarni hal qilish qiyinroq kechadi. Misol uchun, kriptovalyutalarni aktivlar, qimmatli qog‘ozlar yoki valyutalar sifatida ko‘rib chiqish kerakmi degan savollar javobsiz qolmoqda, bu esa soliqqa tortish va muvofiqlik talablarida nomuvofiqliklarga olib keladi. Bunday noaniqlik innovatsiyalarni bo‘g‘ib qo‘yishi mumkin, bu esa korxonalarni o‘zlari faoliyat yuritishi mumkin bo‘lgan qonuniy chegaralarga ishonchsiz qarshilari mumkin.

O‘zbekistonning tartibga solish yondashuvi tarqoq moliyaviy, texnologik va soliq organlari ko‘pincha mustaqil faoliyat yuritadi, natijada bu yo‘nalishdagi siyosat bir-biriga zid yoki qarama-qarshi kelishi mumkin bo‘ladi. Misol uchun, kriptovalyuta qazib olish ma’lum soliq imtiyozlari ostida rag‘batlantirilishi mumkin bo‘lsa-da, noaniq energiya iste’moli qoidalari korxonalar uchun qarama-qarshi signallarni keltirib chiqaradi. Ushbu muvofiqlashtirishning yo‘qligi hukumatning blokcheyn va kriptovalyutani qabul qilish bo‘yicha yagona strategiyani taqdim etish qobiliyatiga putur etkazishi mumkin va manfaatdor tomonlar uchun qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi.

O‘zbekistonda rivojlanayotgan kriptovalyuta bozori iste’molchilar va investorlarni jiddiy xavf-xatarlarga olib kelishi mumkin. Tartibga solinmagan birjalar va raqamli hamyonlarning o‘sishi firibgarlik, xakerlik hodisalari va xavfsizlik protokollarining yetarli emasligi sababli mablag‘larni yo‘qotishning ko‘payishiga olib keldi. Mavjud qoidalar xizmat ko‘rsatuvchi provayderlarning javobgarligini ta’minlash yoki firibgarlik yoki noto‘g‘ri boshqaruv holatlarida foydalanuvchilarni himoya qilish uchun juda zaif himoya qoidalari mavjud. Iste’molchilarni himoya qilishning bunday yetishmasligi bozorga bo‘lgan ishonchni yo‘qotadi va blokcheyn texnologiyalarini kengroq qabul qilishga to‘sqinlik qiladi. Bundan tashqari, sug‘urta mexanizmlari yoki nizolarni hal qilishning standartlashtirilgan jarayonlarining ozligi iste’molchilarni himoyasiz qoldiradi.⁵

Blokcheyn tranzaksiyalarining anonim tabiati pul yuvishga qarshi kurash qoidalariga rioya qilish uchun murakkab muammolarni keltirib chiqaradi.

O‘zbekistonda mavjud pul yuvishga qarshi choralari blokcheynga asoslangan faoliyatning murakkabliklarini bartaraf etish uchun yetarli darajada moslashtirilmagan. Mamlakat Financial Action Task Force tomonidan o‘rnatilgan xalqaro standartlardan, xususan, kriptovalyuta birjalari uchun “Mijozingizni biling” mustahkam protokollarini joriy etishda ortda qolmoqda. Ushbu

⁵ World Bank. (2022). Uzbekistan Digital Economy Assessment;

tartibga solish bo'shlig'i kriptovalyutalarni pul yuvish, terrorizmni moliyalashtirish va soliq to'lashdan bo'yin tovlash kabi noqonuniy faoliyat uchun foydalanish xavfini oshiradi. Bu zaifliklar nafaqat iqtisodiy tahdidlar, balki O'zbekistonning jahon miqyosidagi obro'siga putur yetkazishi ham mumkin.⁶

Blokcheyn va kriptovalyutalar globallashtirish muhitida ishlaydi, ammo O'zbekistonning me'yoriy-huquqiy bazasi asosan ichkariga qaratilgan bo'lib qolmoqda. Xalqaro huquqiy standartlar va ilg'or tajribalarga mos kelmasligi mamlakatning transchegaraviy operatsiyalarni amalga oshirish va xorijiy sarmoyalarni jalb qilish imkoniyatlarini cheklaydi. Masalan, O'zbekistondagi kriptovalyuta birjalari pul yuvishga qarshi kurash qoidalariga muvofiqligi yoki hisobot berish talablaridagi nomuvofiqlik tufayli xalqaro hamkorlari bilan hamkorlikni ta'minlashda qiynalishi mumkin. Bu tartib O'zbekistonni noqulay ahvolga solishi mumkin, ayniqsa Qozog'iston va Rossiya kabi qo'shni davlatlar blokcheyn boshqaruviga ko'proq ustun yondashuvlarga intilmoqda.⁷

Bu o'rganishlar O'zbekiston blokcheyn va kriptovalyuta texnologiyalari salohiyatidan foydalanish uchun hal qilishi kerak bo'lgan ko'p qirrali muammolarni ta'kidlaydi. Huquqiy ta'riflardagi noaniqliklar, yagona nazoratni yo'qligi, iste'molchi xavflari, pul yuvishga qarshi kurash choralarining yetarli emasligi va cheklangan xalqaro muvofiqlashtirish birgalikda xavfsiz va innovatsiyalarga mos muhitni rivojlanishiga to'sqinlik qiladi. Bu masalalarni hal etish O'zbekistondek raqamli iqtisodiyotda yetakchi bo'lish bo'yicha o'z qarashlariga erishishi uchun zarur.

QIYOSIY TAHLILLAR

O'zbekiston blokcheyn qoidalarini muvaffaqiyatli amalga oshirgan yurisdiksiyalardan zaruriy saboqlar olishi mumkin. Bu mamlakatlar muvozanatli yondashuv innovatsiyalarga qanday yordam berishini va mustahkam xavfsizlik va muvofiqlik choralarini qo'llab-quvvatlashini namoyish etadi.

Shveytsariya blokcheynni tartibga solish bo'yicha jahon yetakchisi sifatida paydo bo'ldi, uning "Kripto vodiysi" blokcheyn innovatsiyalari uchun markaz bo'lib xizmat qiladi.

Shveytsariya hukumati aniq va keng qamrovli qoidalarini taqdim etadi, masalan, Shveytsariya moliya bozorini nazorat qilish organining (FINMA) ko'rsatmalari biznes va investorlar uchun aniq tushunchalarni beradi. Mamlakat tavakkalchilikka asoslangan yondashuvni

⁶ Financial Action Task Force (FATF). (2021). Guidance for a Risk-Based Approach to Virtual Assets and Virtual Asset Service Providers. Retrieved from www.fatf-gafi.org;

⁷ National Agency for Project Management (NAPM). (2023). "Blockchain Implementation in Land Registration: Challenges and Progress.";

ta'kidlaydi, bu esa innovatsion blokcheyn startaplariga pul yuvishga qarshi kurash va iste'molchilar huquqlarini himoya qilish standartlariga qat'iy rioya etilishini ta'minlagan holda rivojlanishiga imkon beradi.

Singapur kriptovalyutalar va blokcheyn faoliyatini tartibga solish uchun o'zining "To'lov xizmatlari to'g'risida"gi qonunidan foydalanib, xuddi shunday natijador pozitsiyani egallaydi. Singapur Monetar Authority (MAS) litsenziyalash, AML va Biling Your Customer (KYC) muvofiqligi bo'yicha aniq ko'rsatmalar o'rnatdi. Ushbu yondashuv Singapurni moliyaviy ekotizimni xatarlardan himoya qilgan holda xalqaro blokcheyn loyihalarini jalb qilib, fintech sohasida jahon yetakchisi sifatida sahnaga olib chiqdi.

Bundan farqli o'laroq, **Xitoy** kriptovalyuta savdosi va qazib olishni to'g'ridan-to'g'ri taqiqlash orqali cheklovchi yondashuvni tanladi. Ushbu strategiya ma'lum xavflarni bartaraf qilsada, u innovatsiyalarni bo'g'ib qo'ydi va ko'plab blokcheyn bizneslarini yanada qulayroq yurisdiksiyalarga ko'chirishga undadi. Xitoy tajribasi haddan tashqari tartibga solish xavfini ifodalaydi va texnologik o'sish asosiy ustuvor vazifa bo'lgan O'zbekiston kabi mamlakatlar uchun ogohlantirish bo'lib xizmat qiladi.⁸

Ushbu modellarni tahlil qilish orqali O'zbekiston muvozanatli normativ-huquqiy bazani yaratish bo'yicha ilg'or tajribalarni aniqlashi mumkin. Shveysariyaning innovatsiyalarga mos keladigan yo'riqnomalarini qabul qilish yoki Singapurning aniq litsenziyalash va muvofiqlikka urg'u berish gullab-yashnayotgan blokcheyn muhitini rivojlantirish uchun yo'l xaritasini taqdim etishi mumkin.

Belgilangan huquqiy va me'yoriy muammolarni hal qilish uchun O'zbekiston innovatsiyalar va xavfsizlikni muvozanatlashtiradigan yaxshi tuzilgan bazani yaratishga e'tibor qaratishi kerak. Ushbu normativ-huquqiy asosiy elementlariga quyidagilar kiradi:

Hukumat blokcheyn bilan bog'liq atamalar, jumladan, "kriptovalyuta", "tokenlar", "aqlli kontraktlar" va "blokcheyn platformalari" uchun keng qamrovli huquqiy ta'riflarni o'rnatishi kerak. Ushbu ta'riflar noaniqlikni kamaytiradi va tartibga soluvchi talqinlardagi izchillikni ta'minlaydi.

✓ Kriptovalyuta birjalari, mining va blokcheyn startaplari uchun litsenziyalash tizimini soddalashtirishi kerak. Litsenziyalar ushbu sub'ektlarning milliy standartlarga rioya qilishini ta'minlaydi va tartibga soluvchi organlarga ushu sohani yaxshiroq nazorat qilishni ta'minlaydi.

✓ Kriptovalyuta birjalaridan ko'p faktorli autentifikatsiya va shifrlash kabi qat'iy xavfsizlik choralarini qo'llash talab qilinishi kerak.

⁸ Chainalysis. (2023). Cryptocurrency and Blockchain Risk Report. Retrieved from <https://chainalysis.com>.

✓ Investorlar uchun kompensatsiya sxemalari yoki sug'urta mexanizmlarini joriy etish iste'molchilarni firibgarlik yoki platformadagi nosozliklardan himoya qiladi.⁹

Kriptovalyuta sohasida faoliyat yurituvchi barcha sub'ektlar uchun mustahkam KYC talablari bajarilishi kerak. Financial Action Task Force (FATF) kabi xalqaro tuzilmalar bilan hamkorlik AMLga muvofiqlikni oshirishi va O'zbekistonning jahon bozoridagi obro'sini oshirishi mumkin. Innovatsiyalarni rag'batlantirish uchun blokcheyn startaplariga soliq imtiyozlari berilishi kerak. Shu bilan birga, kriptovalyuta operatsiyalari uchun shaffof soliqqa tortish siyosati investorlarga aniqlik kiritish bilan birga noto'g'ri foydalanishning oldini olish uchun amalga oshirilishi kerak.

Amalga oshirishdagi qiyinchiliklar

Taklif etilgan asos va'da qilinganiga qaramay, muvaffaqiyatli amalga oshirilishini ta'minlash uchun bir qator muammolarni hal qilish kerak:

- Regulyatorlar, yuridik mutaxassislar va korxonalar blokcheyn texnologiyasi va uning oqibatlarini tushunish uchun maxsus treningni talab qiladi. Ushbu bilim bo'shlig'i samarali tartibga solish va ijro etish uchun muhim to'siqdir.

- An'anaviy moliya institutlari o'rnatilgan tizimlarning buzilishidan qo'rqib, blokcheyn va kriptovalyutaning iqtisodiyotga integratsiyalashuviga qarshi turishi mumkin. Ushbu qarshilikni yengish uchun manfaatdor tomonlarning ishtiroki va ushbu texnologiyalarning afzalliklarini ta'kidlash uchun jamoatchilikni xabardor qilish nazorat tizimi talab qilinadi.

- Haddan tashqari tartibga solish innovatsiyalarni bo'g'ib qo'yish xavfini tug'diradi, kam tartibga solish esa iqtisodiyotni jiddiy xavflarga duchor qilishi mumkin. Siyosatchilar xavfsizlik yoki muvofiqlikni buzmasdan o'sishni rag'batlantiradigan muhitni yaratish uchun oltin nuqtani topishlari kerak va uni saqlashlari kerak.¹⁰

Eng ilg'or jahon tajribasidan ma'lum qilingan va o'zining noyob kontekstiga moslashtirilgan muvozanatli me'yoriy-huquqiy bazani qabul qilish orqali O'zbekiston blokcheyn va kriptovalyuta texnologiyalari keltirib chiqaradigan muammolarni hal qila oladi. Aniq va izchil qonunchilik bazasi, mustahkam iste'molchilar huquqlarini himoya qilish va AML choralari bilan birgalikda O'zbekistonni raqamli innovatsiyalar bo'yicha mintaqaviy yetakchiga aylantiradi, shu bilan birga iqtisodiy tizimlarning xavfsizligi va barqarorligini ta'minlaydi. Biroq, samarali amalga

⁹ Ziccardi, G. (2022). "China's Ban on Cryptocurrencies: Implications and Lessons for Other Nations." *Journal of Financial Regulation and Compliance*, 30(4);

¹⁰ FATF. (2021). "Risk Mitigation Strategies for Cryptocurrencies and Blockchain Technologies." Retrieved from www.fatf-gafi.org;

oshirish boshqaruv va sanoatning barcha darajalarida barqaror harakat, hamkorlik va salohiyatni oshirishni talab qiladi.

XULOSA

O'zbekiston blokcheyn va kriptovalyuta innovatsiyalari bo'yicha mintaqaviy yetakchiga aylanish uchun o'ziga xos mavqega ega davlatdir. Hukumatning faol tashabbuslari va raqamli transformatsiyaga qiziqish ortib borayotgani bilan mamlakat ushbu ilg'or texnologiyalarni qo'llashga tayyorligini namoyish etdi. Biroq, samarali tartibga solish yo'lida noaniq huquqiy ta'riflar, tarqoq nazorat, iste'molchilarning huquqlarini himoya qilishning yetarli darajada yo'qligi va pul yuvishga qarshi (AML) chora-tadbirlaridagi bo'shliqlar kabi muammolar mavjud. Ushbu to'siqlar blokcheyn va kriptovalyutalarning to'liq potentsialini ochish va ular bilan bog'liq xavflarni yumshatish uchun zudlik bilan hal qilinishi kerak.

Ushbu tasavvurga erishish uchun muvozanatli va moslashuvchan me'yoriy-huquqiy baza muhim ahamiyatga ega. O'zbekiston blokcheyn bilan bog'liq atamalarni aniq belgilash orqali biznes va investorlar uchun noaniqlikni bartaraf qilishi mumkin. Kuchli litsenziyalash va nazorat mexanizmlari blokcheyn muhiti faoliyat yurituvchi sub'ektlarning milliy va xalqaro standartlarga rioya qilishini ta'minlaydi. Bundan tashqari, kuchli iste'molchilar huquqlarini himoya qilish siyosatini amalga oshirish va AML chora-tadbirlarini jahonning ilg'or tajribalari bilan muvofiqlashtirish manfaatdor tomonlar o'rtasida ishonchni kuchaytiradi.

Xalqaro hamkorlik O'zbekistonning tartibga solish sohasidagi muvaffaqiyatida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Blokcheyn innovatsiyasini muvaffaqiyatli qo'llab-quvvatlagan Shveytsariya va Singapur kabi mamlakatlar tajribasidan o'rganish qimmatli tushunchalarni berishi mumkin. Shu bilan birga, moliyaviy harakatlar bo'yicha ishchi guruhi (FATF) tomonidan belgilangan xalqaro standartlarga moslashish O'zbekistonning jahon miqyosida obro'sini oshiradi va transchegaraviy iqtisodiy faoliyatni yanada osonlashtiradi.

O'zbekistonning o'z siyosatini texnologiya taraqqiyoti va bozor dinamikasiga moslashtirish qobiliyati juda muhim bo'ladi. Soha mutaxassislari va manfaatdor tomonlar bilan davom etayotgan maslahatlashuvlar orqali ma'lumotga ega bo'lgan takroriy siyosat ishlab chiqish me'yoriy-huquqiy bazaning dolzarb va samarali bo'lishini ta'minlaydi.

Istiqbolli va inklyuziv yondashuvni qo'llagan holda, O'zbekiston innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash va iqtisodiy va ijtimoiy manfaatlarni himoya qilish o'rtasida to'g'ri muvozanatga erisha oladi.¹¹

¹¹ UzDaily. (2023). "Uzbekistan's Digital Economy Strategy and Blockchain Integration;

Xulosa qilib aytganda, O‘zbekiston o‘zining blokcheyn va kriptovalyuta sayohatida hal qiluvchi pallada turibdi. Strategik rejalashtirish, xalqaro hamkorlik va innovatsiyalar va tartibga solishga qat’iy sodiqlik bilan mamlakat global raqamli iqtisodiyotda yetakchi sifatida chiqish imkoniyatiga ega. Bu boradagi muvaffaqiyat nafaqat O‘zbekistonning iqtisodiy o‘rishiga yordam beradi, balki blokcheyn va kriptovalyutani tartibga solishning murakkabliklarida harakat qilayotgan boshqa rivojlanayotgan bozorlar uchun ham namuna bo‘lib xizmat qiladi.

REFERENCES

1. Nakamoto, S. (2008). *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*. Retrieved from <https://bitcoin.org>.
2. Presidential Decree No. PP-3832 (2018). "On Measures to Develop the Digital Economy in Uzbekistan." The Government of Uzbekistan.
3. National Agency for Project Management (NAPM). (2023). Annual Report on Digital Economy Initiatives.
4. Financial Action Task Force (FATF). (2021). *Guidance for a Risk-Based Approach to Virtual Assets and Virtual Asset Service Providers*. Retrieved from www.fatf-gafi.org.
5. Swiss Financial Market Supervisory Authority (FINMA). (2020). "Guidelines for ICOs and Cryptocurrency Regulation." Retrieved from <https://finma.ch>.
6. Monetary Authority of Singapore (MAS). (2019). *Payment Services Act Overview*. Retrieved from <https://www.mas.gov.sg>.
7. World Bank. (2022). *Uzbekistan Digital Economy Assessment*.
8. National Agency for Project Management (NAPM). (2023). "Blockchain Implementation in Land Registration: Challenges and Progress."
9. Chainalysis. (2023). *Cryptocurrency and Blockchain Risk Report*. Retrieved from <https://chainalysis.com>.
10. Swiss Federal Council. (2020). *Blockchain/ICO Guidelines*.
11. Zetzsche, D. A., Buckley, R. P., & Arner, D. W. (2018). "The ICO Gold Rush: It's a Scam, It's a Bubble, It's a Super Challenge for Regulators." *Harvard International Law Journal*, 60(2).
12. Ziccardi, G. (2022). "China's Ban on Cryptocurrencies: Implications and Lessons for Other Nations." *Journal of Financial Regulation and Compliance*, 30(4).
13. FATF. (2021). "Risk Mitigation Strategies for Cryptocurrencies and Blockchain Technologies." Retrieved from www.fatf-gafi.org.

14. European Union Blockchain Observatory and Forum. (2022). *Blockchain Innovation and Regulation in Emerging Economies*.
15. UzDaily. (2023). "Uzbekistan's Digital Economy Strategy and Blockchain Integration."
16. Nakamoto, S. (2008). *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*.